

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2019. gada 19. februārī Nr.1-5/28

Latvijas Republikas
tieslietu ministram J.Bordānam
tm.kanceleja@tm.gov.lv

*Par kasācijas kārtībā izskatāmajām
lietām par medicīniska rakstura piespiedu
līdzekļa grozīšanu vai atcelšanu*

Latvijas Republikas tiesībsargs ir konstatējis, ka, piemērojot Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) 608.pantu, tiek nesamērīgi ierobežotas personu tiesības uz brīvību.

KPL 608.pants nosaka medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu atcelšanas vai grozīšanas kārtību. KPL 608.panta pirmajā daļā noteikts: “*Jautājumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu 14 dienu laikā no ārsta speciālista vai ārstu konsilija, vai tiesu psihiatrijas eksperta atzinuma saņemšanas dienas izlemj pirmās instances tiesa, kuras kontrolē ir lēmuma izpilde*”. KPL 608.panta piektajā daļā noteikts, ka tiesas pieņemto lēmumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu vai grozīšanu var pārsūdzēt tikai kasācijas kārtībā. Normatīvajā regulējumā, attiecībā uz lietas turpmāko izskatīšanas kārtību kasācijas instancē nekas vairāk *expressis verbis* nav noteikts. Tomēr nav pašsaprotami pieņemt, ka uz Augstāko tiesu neattiecas īpaši saīsināti termiņi šādu lietu izskatīšanai. Uzskatāms, ka likumdevējs, nosakot īpašu un samērā īsu termiņu lietas izskatīšanai pirmajā instancē, to darījis ar noteiktu mērķi – lai nepieļautu, ka personai tiek piemērots neatbilstošs medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis. Šāda mērķa sasniegšana ir īpaši svarīga, jo medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis var ļoti būtiski ierobežot personas cilvēktiesības – tiek ierobežotas personas tiesības uz brīvību (ievietošana psihoneiroloģiskajā slimnīcā) un/vai personas tiesības uz privāto dzīvi (piespiedu ārstēšana).

Piemēram, vienā no iesniegumiem persona sūdzējās par cilvēktiesību pārkāpumu, jo viņa, pretēji ārstu konsilija atzinumam un tiesas lēmumam, tika piespiedu kārtā turēta psihoneiroloģiskajā slimnīcā, lieta Augstākajā tiesā ilgi

netika nozīmēta. Konkrētajā lietā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija 2017.gada 10.martā pieņēma lēmumu lietā Nr.82502003208 - grozīt noteikto medicīniska rakstura piespiedu līdzekli – ārstēšanu vispārēja tipa psihiatriskajā slimnīcā uz vieglāku medicīniska rakstura piespiedu līdzekli, kas neietver tiesību uz brīvību ierobežojumu – ambulatoru ārstēšanu. 2017.gada 20.martā par iepriekš minēto lēmumu kasācijas protestu iesniedza Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurore. Lieta tika nozīmēta izskatīšanai Augstākajā tiesā 2017.gada 31.maijā. Augstākā tiesa, izskatot prokurores protestu, konstatējusi konkrētus Kriminālprocesa likuma pārkāpumus lietas izskatīšanā, kā rezultātā ar savu 2017.gada 31.maija lēmumu pilnībā atcēlusi Rīgas apgabaltiesas 2017.gada 10.marta lēmumu un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā. 2017.gada 8.jūnijā Rīgas apgabaltiesa lietu nosūtīja izskatīšanai pēc piekritības Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai, kura, uzklusot arī pašu personu, izskatīja lietu un 2017.gada 28.jūnijā pieņēma lēmumu personai noteikto medicīniskā rakstura piespiedu līdzekli – ārstēšanu vispārējā tipa psihiatriskajā slimnīcā – grozīt uz medicīniska rakstura piespiedu līdzekli – ambulatoru ārstēšanu medicīnas iestādē. Minētais nolēmums spēkā stājies 2017.gada 7.jūlijā. Tātad personai labvēlīgs lēmums - par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa grozīšanu uz vieglāku – tādu, kas neietver brīvības atņemšanu, varēja tikt izpildīts tikai gandrīz četrus mēnešus pēc tā pieņemšanas tiesā.

Iesniedzēja uzskatīja, ka arī Augstākajai tiesai nepieciešams ievērot speciālu termiņu, šādas lietas izskatot īpaši saīsinātā procedūrā – tāpat kā to dara pirmās instances tiesa.

Izpētot Tiesu informācijas sistēmā izskatīšanas termiņus pēdējo gadu lietās par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa grozīšanu vai atcelšanu gadījumos, kad pirmās instances tiesas lēmums ir bijis pārsūdzēts, tika konstatēts, ka Augstākā tiesa neievēro termiņu, kas noteikts lietas izskatīšanai pirmajā instancē – 14 dienas. Turklāt, tad, ja lieta ir bijusi pārsūdzēta kasācijas instancē un kasācijas instance pieņēmusi lēmumu nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai, arī pirmās instances tiesa vairs neievēro 14 dienu termiņu. Visbiežāk no pirmās instances tiesas lēmuma pieņemšanas līdz Augstākās tiesas lēmuma pieņemšanai paiet vairāk kā 3 mēneši. Gadījumā, ja lieta tiek nosūtīta jaunai iztiesāšanai, līdz gala lēmumam paiet vēl vairāki mēneši. Tā, piemēram, vienā lietā (lieta Nr.11280048612) lēmums par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu rajona tiesā tika pieņemts 2015.gada 26.janvārī, Augstākā tiesa pēc gandrīz 5 mēnešiem pieņēma lēmumu atcelt lēmumu pilnīgi un nosūtīt lietu jaunai iztiesāšanai, bet rajona tiesa atkārtoto lēmumu par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu pieņēma 2015.gada 29.decembrī. Tātad kopumā pagāja vairāk kā 11.mēneši, t.i., gandrīz gads, līdz lēmums par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa atcelšanu varēja stāties spēkā.

Tomēr, teorētiski izvērtējot, kāda situācija ar lēmuma pieņemšanas termiņiem būtu gadījumā, ja arī Augstākā tiesa piemērotu 14 dienu termiņu lietas izskatīšanai (un arī pirmās instances tiesa, atkārtotas izskatīšanas gadījumā), jāsecina, ka no personas tiesību aizskāruma viedokļa, problēma netiktu atrisināta, jo jebkurā gadījumā paietu nesamērīgi ilgs laiks kopš konsīlija slēdziena un pirmās instances tiesas lēmuma.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, uzskatu, ka būtu nepieciešams izdarīt grozījumus KPL, ierakstot līdzīgu regulējumu, kāds ir KPL 577.panta otrajā daļā, kas nosaka, ka kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšana par attaisnojošu tiesas spriedumu neaptur sprieduma stāšanos spēkā daļā par drošības līdzekļa — apcietinājuma, mājas aresta vai ievietošanas sociālās korekcijas izglītības iestādē — atcelšanu. Attiecīgi būtu nepieciešams papildināt KPL 608.pantu ar jaunu daļu, kas noteiktu, ka kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšana par tiesas lēmumu ar kuru medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis grozīts uz vieglāku vai atcelts, neaptur lēmuma stāšanos spēkā.

Lūdzu līdz **2019.gada 22.martam** lemt par grozījumu izdarīšanu KPL 608.pantā, pievienojot jaunu daļu, kas noteiktu, ka kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšana par tiesas lēmumu ar kuru medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis grozīts uz vieglāku vai atcelts, neaptur lēmuma stāšanos spēkā. Par pieņemto lēmumu, lūdzu, informēt tiesībsargu.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu